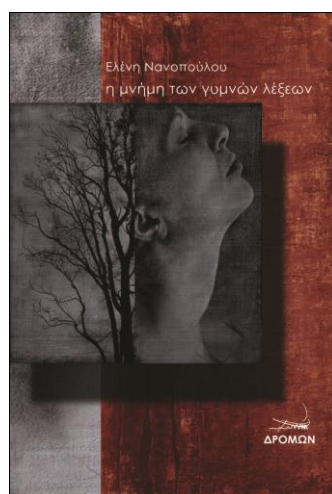
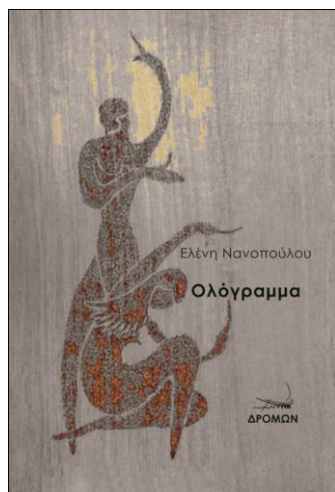

Περιοδικό Πολύτεχνων

Ερώτα

Συνέντευξη

της Ελένης Νανοπούλου

στην Κατερίνα Διακουμάκου

Αθήνα, 27.6.2015

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση
– MA in Drama and Performing Arts in Education and Lifelong Learning»
(ΠΜΣ – ΔΡΑ.ΤΕ.Π.Τ.Ε.)

Ακαδημαϊκό Έτος: 2014-2015

Εξάμηνο φοίτησης: Β'

ΕΡΓΑΣΙΑ:

Συνέντευξη
της
Ελένης Νανοπούλου

ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: «Παραστατικές τέχνες και άλλες τέχνες (Μουσική,
δημιουργική γραφή, ποίηση, Λογοτεχνία, Φωνητική εξάσκηση)»

DIE-202

ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ: Άλκηστις Κοντογιάννη – Καθηγήτρια ΤΘΣ του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Αικατερίνη Διακουμάκου,
5052201401010

A.M.

Περιεχόμενα

Περίληψη – Λέξεις κλειδιά	4
Βιογραφικό.....	5
Έργο της συγγραφέως.....	6
Συνέντευξη της συγγραφέως – Αποτίμηση	7-25
Βιβλιογραφία.....	26

Περίληψη

Η Ελένη Νανοπούλου μας χάρισε όμορφες στιγμές γεμάτη ενθουσιασμό από τα παιδικά της χρόνια, την ζωή της και την συγγραφική της διαδρομή. Μας μίλησε για την ποίηση, τη συγγραφή, την έμπνευση της στιγμής και το βίωμα που γίνεται τέχνη. Συζητήσαμε ενδελεχώς για τα έργα της «Ενδεχόμενα απογεύματος» (2013), «Η μνήμη των γυμνών λέξεων» (2011) και το «Ολόγραμμα» (2009). Για την οπτική των έργων της, την υφή τους και την αισθητική των παρουσιάσεων τους.

Λέξεις κλειδιά

Ποίηση, *Ενδεχόμενα απογεύματος*, *Η μνήμη των γυμνών λέξεων*, *Ολόγραμμα*, γραφή, μυθικά πρόσωπα, μνήμη, οπτική.

[Κι εσύ ανάμεσα σε τρίφυλλες σκέψεις ρίξε μίαν αγάπη να σκεπάσεις τη γύμνια μου]

Η μνήμη των γυμνών λέξεων, σελ. 37

Βιογραφικό

Η **Ελένη Νανοπούλου** γεννήθηκε στην Πυργέλλα Αργολίδος.

Από το 1983 ζει στην Αθήνα. Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της στο Τμήμα Οπτικής, σπούδασε Ενδυματολογία – Σκηνογραφία στη σχολή Λυκούργου Σταυράκου και εργάζεται στο θέατρο, τον κινηματογράφο και την τηλεόραση.

Το 2009 εξέδωσε την πρώτη της ποιητική συλλογή, το *Ολόγραμμα*. Από την ίδια συλλογή έχουν μελοποιηθεί ποιήματα από τον Γιάννη Νανόπουλο. Το 2011 ακολούθησε *Η Μνήμη των γυμνών λέξεων* και τα *Ενδεχόμενα απογεύματος*. Καθώς και δίγλωσση ποιητική συλλογή στα Ισπανικά το 2012.

ποιος λόγος πέρα από τον λόγο
ίσαμε της λάβας τους κρουνοίς
και μέσ' από λινό σεντόνι
τσακίζει το αντάμα;
ποιοι χρόνοι στην αγρύπνια
διαβάζουν απ' τις θύμησες
και πως γεμίζει τ' όνειρο
με μετρημένο δρόμο;
Ολόγραμμα, σελ. 61

Έργο της συγγραφέως

[Σπάει η καρδιά

κι άκουσα των φύλλων κτύπο]

Ενδεχόμενα Απογεύματος, σελ. 63

Ενδεχόμενα απογεύματος, 2013

Ποιήματα, Δίγλωσση έκδοση στα Ισπανικά, 2012

Η μνήμη των γυμνών λέξεων, 2011

Ολόγραμμα, 2009

Συνέντευξη της συγγραφέως – Αποτίμηση

δεν βλέπετε;
έβαλε δυό κλώνους πασχαλιάς
και μια δαφνοελιά
για τις φθαρμένες άκρες της ακτής
μαντάρονται τα κρόσσια απ' την αρχή
φύκια μου ιαματικά

Ολόγραμμα, σελ. 43

Καταρχήν να σας ευχαριστήσω που είστε εδώ σήμερα και, μετά από όλη αυτή τη διαδικασία, συναντηθήκαμε επιτέλους.

Ελέ. Να: Να σαι καλά. Κι εγώ σε ευχαριστώ ...

Για το χρόνο που μου αφιερώνεις.

Ελέ. Να: Εγώ σε ευχαριστώ για την επιλογή και μετά όταν το έκανες έλεγα: είναι σίγουρη γι' αυτό; (Γελάμε). Είναι σίγουρη ότι θέλει να το κάνει;

Τολμώ λίγο, γιατί μου αρέσουν τα νέα πράγματα, οι άνθρωποι που έχουν κάτι νέο να πούνε. Οι λογοτέχνες που έχουν μια ιστορία. Είναι μια ιστορία, αλλά δεν είναι η σύγχρονη ιστορία. Λοιπόν και είμαι πολύ χαρούμενη, γιατί μου έφερες να δω από κοντά (μιας και έχει εξαντληθεί) τα *Ενδεχόμενα Απογεύματος*.

Ελέ. Να: Ναι. Υποθέτω ότι έχεις διαβάσει κάποια αποσπάσματα.

Όλο το υλικό, βέβαια. Και βλέπω εδώ, αλλά και στα άλλα σου έργα, ότι σε ενδιαφέρει πάρα πολύ το κομμάτι το οπτικό...

Ελέ. Να: Το εικαστικό. Ναι.

Το εικαστικό. Και είδα ότι έχεις κάνει σπουδές πάνω σ' αυτό.

Ελέ. Να: Είναι η δουλειά μου αυτή.

Σκηνογράφος – Ενδυματολόγος.

Ελέ. Να: Η δουλειά μου δεν είναι να γράφω. Η δουλειά μου είναι σκηνογράφος – ενδυματολόγος. Θεωρώ ότι δεν είναι μόνο οι λέξεις, αλλά είναι και το τι περιβάλουν τις λέξεις, άρα και το εικαστικό για μένα. Ο αναγνώστης από τη στιγμή που θα

πιάσει το βιβλίο στα χέρια του: είναι από το εξώφυλλο, είναι από το ύφος του χαρτιού, είναι από το πώς μυρίζει το χαρτί. Για μένα αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Και το λέω, γιατί είμαι κι αναγνώστης, Άρα είναι σημαντικό όταν πιάνω ένα βιβλίο στα χέρια μου το πως θα με προσελκύσει. Δεν είναι μόνο το εξώφυλλο φυσικά, γιατί αν το περιεχόμενο δεν έχει να σου πει κάτι κι έχει μόνο το εξώφυλλο, πετάς το περιεχόμενο, κρατάς το εξώφυλλο, το κορνιζάρεις και το βάζεις στο σπίτι σου, να το χεις καδράκι.

Άρα η αισθητική σας ενδιαφέρει.

Ελέ. Να: Ναι, με ενδιαφέρει πολύ. Μπορώ να πω ότι κάποιες φορές, όταν ξεκινάω να γράφω, παράλληλα ξεκινάω και το εικαστικό κομμάτι. Κι αυτό, γιατί η γραφή μου είναι περισσότερο κινηματογραφική. Είναι κινηματογραφική, γιατί είχα την ευτυχία και την τύχη να περπατήσω, όταν έκανα τα πρώτα μου βήματα, ήμουν πέντε χρονών, μέσα στον κινηματογράφο. Ο παππούς μου είχε κινηματογράφο.

Στο Άργος;

Ελέ. Να: Ναι. Και μαζί με το δίδυμο αδερφό μου, περπατήσαμε μέσα στον κινηματογράφο. Είναι όπως το *Cine Paradiso*. Ακριβώς αυτό. Όταν βγήκε η ταινία, εγώ λοιπόν το είδα αυτό. Ήταν η ζωή μου, η δική μου ζωή. Αυτό λοιπόν παράλληλα με έχει επηρεάσει αρκετά και στον τρόπο γραφής, όπου όταν γράφω υπάρχουν εικόνες. Εξελίσσεται μια ιστορία. Άρα λοιπόν αυτά μεταφέρονται και η εικόνα αυτή θα πρέπει να είναι κι ένα εξώφυλλο. Συνήθως αυτό που κάνω, δηλαδή το εξώφυλλο είναι μια παράλληλη ιστορία. Την οποία αφήνω να την ανακαλύψει ο κάθε αναγνώστης, που μπορεί και να μην την ανακαλύψει, αλλά για μένα είναι αυτό.

Σας απασχολεί ο αναγνώστης να αντιληφθεί το μήνυμά;

Ελέ. Να: Όχι.

Ή εσείς το δίνετε κι από κι και πέρα είναι ένα δικό του θέμα.

Ελέ. Να: Θεωρώ ότι δε γίνεται να αντιληφθεί ακριβώς. Αυτό που εγώ είχα γράψει τη δεδομένη εκείνη στιγμή, γιατί αν το ίδιο πράγμα μου το δώσεις να το ξαναγράψω, μπορεί να μην το ξαναγράψω. Που σημαίνει ότι ο κάθε αναγνώστης διαβάζοντας ένα τετράστιχο ή ένα ποίημα μπορεί να το μεταθέσει στη δική του τη ζωή. Εγώ, όταν γράφω κάτι το γράφω κάτω από κάποιες συνθήκες. Είναι οι συνθήκες αυτές που ωριμάζουν ή που με οδηγούν για να κάνω αυτό. Μπορεί να ναι κι αυθόρμητο. Αλλά παρόλα αυτά πίσω υπάρχει κάτι. Που έχω στο μυαλό μου, μια εικόνα μια διαδρομή, μια βροχή, κάτι. Και το αποτυπώνω με αυτό τον τρόπο. Αυτό δεν είναι απαραίτητο και δεν έχω την απαίτηση να το καταλάβει κι ο αναγνώστης έτσι. Θα είμαι ευτυχής αν το διαβάσει κι από κει και πέρα...

Θα συμφωνήσω ότι οι εικόνες είναι πολύ δυνατές στην ποίηση, οπότε τώρα μου λύθηκε η απορία πώς και γιατί. Ήθελα να σας ρωτήσω αν πιστεύετε ... (Μου ζήτησε να μιλάμε στον ενικό.)

Ελέ. Να: Να σε ρωτήσω.

Να σε ρωτήσω, αν πιστεύεις στην αυτόματη γραφή στην ποίηση;

Ελέ. Να: Εγώ, δεν το κάνω. Υπάρχει πάρα πολύς κόσμος που το κάνει. Γράφει όλη η Ελλάδα, αυτό είναι καλό, δεν είναι κακό. Εγώ δεν κάνω αυτόματη γραφή. Μελετώ τη γραφή μου. Τι σπουδάζω. Μ' απασχολεί αυτό που γράφω. Οπότε για μένα δεν υπάρχει αυτόματη γραφή. Ίσως να μπορώ να πω ότι μπορεί να γράψω ένα κείμενο με αυτόματη γραφή αν συμβεί κάτι πάρα πολύ έντονο εκείνη τη στιγμή μπροστά στα μάτια μου και το έχω πάρα πολύ έντονα. Αλλά στην ουσία δεν είμαι εξ αυτών της αυτόματης γραφής, σπουδάζω λίγο παραπάνω αυτό που θα γράψω και μελετώντας κι άλλους συγγραφείς πολύ, αρκετά. Διαβάζοντας πολύ.

Ποιοι είναι οι συγγραφείς που αγαπάς ή που λες θα ανατρέξω σε αυτόν τον συγγραφέα, θα δω αυτό το κομμάτι, κάτι μου λέει...

Ελέ. Να: Καρούζος Νίκος, που είναι και συντοπίτης μου, Καβάφης ... που να ξεκινήσω τώρα και που να σταματήσω. Εμείς έχουμε τόσους πολλούς, μα τόσους πολλούς, Ελύτη, σίγουρα. Φερνάντο Πεσσόα, Μαγιακόφσκι, Αλεξάντρα Πισερνίκ. Προσπαθώ να τα θυμηθώ όλα τώρα, αλλά είναι πάρα πολλά. Σεφέρης.

Δεν πειράζει. Δράττομαι της ευκαιρίας, άλλα είχα στο μυαλό μου κι αλλού η κουβέντα μας πάει. Για σας η γυναικεία γραφή σημαίνει κάτι; Ο άντρας συγγραφέας, η γυναίκα συγγραφέας, διαφοροποιείται; Έχει άλλη οπτική;

Ελέ. Να: Έχει άλλη οπτική, φαντάζομαι ότι ναι αυτό. Δεν έχω μπει πολύ μέσα σ' αυτό. Όμως, φαντάζομαι ότι επειδή όπως έχουμε μια άλλη οπτική στη ζωή, γιατί έχει άλλη οπτική κι άλλη στάση απέναντι στη ζωή ένας άντρας, κι άλλη στάση κι άλλη οπτική μια γυναίκα. Κι αυτό είναι εξίσου. Δεν κάνω διαχωρισμό, αυτό γίνεται εξίσου, φαντάζομαι ότι και με τον ίδιο τρόπο προσέγγισης. Από το να επιλέξεις να διαβάσεις κάτι μέχρι να γράψεις κάτι. Αυτό. Πάρα πολλές φορές βλέπουμε γυναίκες και λέμε ότι η γραφή δεν είναι γυναικεία, είναι αντρική. Ίσως είναι ο τρόπος που έχει βιώσει πράγματα. Συνήθως είναι βιώματα μας αυτά που γράφουμε. Το ίδιο φαντάζομαι ότι γίνεται και με του άντρες, αλλά ο τρόπος που αντιμετωπίζουμε μια κατάσταση οι γυναίκες με τους άντρες, δεν είναι το ίδιο. Αυτό μπορείς να το δεις κα μέσα στην οικογένεια από το πώς αντιμετωπίζουν ένα συγκεκριμένο γεγονός Άσχετα αν συμφωνούν ως προς τα παιδιά, να έχουν μια κοινή γραμμή. Ο τρόπος, όμως, που το προσεγγίζουν δεν είναι ίδιος. Φαντάζομαι ότι κάπως έτσι γίνεται και με τη γραφή.

Θεωρείς ότι η τέχνη πρέπει να είναι αιχμηρή;

Ελέ. Να: Θεωρώ ότι πρέπει.

Να σου δίνει ερεθίσματα.

Ελέ. Να: Και δεν μένω μόνο στο θέμα της γραφής, πάω παραπέρα γιατί τέχνη δεν είναι μόνο η γραφή, είναι η ζωγραφική, η γλυπτική...

Γιατί ασχολείστε και με πάρα πολλά πράγματα σχετικά με την τέχνη. Είναι ένα πολύπρισματικό πράγμα για σας..

Ελέ. Να: Εγώ θεωρώ ότι ναι. Πρέπει να είναι, πρέπει να σε κεντρίζει. Αν δεν είναι αυτό σε κοιμίζει. Δηλαδή εννοώ ότι έχουν γίνει σπουδαία πράγματα σε όλους τους τομείς της τέχνης. Κι αυτά εξυψώνουμε κι απ' αυτά αντλούμε, αλλά πρέπει να κάνουμε κι εμείς πράγματα. Και πρέπει να προσελκύσουμε νέους ανθρώπους, να έρθουν στην τέχνη. Γιατί οι τέχνες εξυμενίζουν τον άνθρωπο, τον εξυψώνουν και του ανοίγουν και το μυαλό. Πρέπει όμως να είναι, να έχει το κεντρί και να χει αυτό που θα προσελκύσει τον άλλον. Να πει τι είναι αυτό, να αρχίσει να το ψάξει, να το ερωτευτεί, να το γευτεί, να το μυρίσει, είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό.

Στα ποιήματά σου βλέπω ότι κάνεις αναφορές στη ποίηση σαν έννοια. Η ποίηση μέσα στην ποίηση, γίνεται ένα τέτοιο σχόλιο. Η ποίηση για τους νέους ανθρώπους, τι πιστεύεις ότι μπορεί να δώσει; Είναι ένα κεντρί βέβαια όπως μου είπες, έτσι κι αλλιώς η τέχνη.

Ελέ. Να: (Σκέφτεται.) Είναι. Θεωρώ ότι η ποίηση είναι πιο δύσκολο κομμάτι από το πεζό. Σε πάρα πολύ λίγες γραμμές να μπορέσει να περιγράψει ένα συναίσθημα, μια ιστορία, ένα γεγονός, τον έρωτα του, την αποτυχία του, τη θλίψη του, την αγωνία του. Αυτό για μένα είναι πολύ γοητευτικό. Αυτό αν μπορεί να το κατανοήσει ο νέος, αρκεί να το κατανοήσει. Τον βάζει σε αυτή τη διαδικασία να ανακαλύψει αυτό. Και παράλληλα να ανακαλύψει και λέξεις. Γιατί για μένα, τη μαγεία που έχει η ποίηση, είναι η μαγεία των λέξεων. Εγώ από κει αντλώ. Φαντάζομαι ότι αυτό θα πρέπει να είναι μεγάλο δέλεαρ για τους νέους ανθρώπους. Και είναι πάρα πολύ άσχημο το ότι στα σχολειά μας αυτό το πράγμα φθίνει και κάποια στιγμή και με μας είχε γίνει αυτό. Δε σημαίνει ότι γίνεται τώρα. Και κάποια στιγμή μεγαλώνουμε και λες κοίτα να δεις βρε παιδί μου, τότε που δεν είχα συνειδητοποιήσει τι ακριβώς μου έλεγε αυτός, γιατί δεν είχανε τον τρόπο, ο καθηγητής εννοώ των Νέων Ελληνικών, των Αρχαίων, της Νέας Ιστορίας και πάει λέγοντας. Δεν έχει τον τρόπο αυτό να το περάσει στο μαθητή. Παπαγαλίζει και φεύγει, πάει παρακάτω. Και τότε μεγαλώνουμε και συνειδητοποιούμε τι πλούτο έχουμε χάσει. Και προσπαθούμε να τον ξαναανακαλύψουμε. Κι αυτό μου έτυχε τώρα με τα παιδιά μου, που είναι στο πανεπιστήμιο. Συζητούσαμε ακριβώς αυτό. Ότι αν τα χρόνια που ήτανε στο λύκειο, είχανε τον κατάλληλο καθηγητή στα αρχαία και στα νέα ελληνικά, δε θα είχανε πάρει τεχνολογική κατεύθυνση. Γιατί τελικά έχει μαγεία αυτό. Αλλά αυτό το χάσανε πια, θα πρέπει λοιπόν να το ανακαλύψουν τώρα. Πιστεύω ότι το έχει αυτό (ενν. η ποίηση), μπορεί να σε κάνει αν μπεις και όχι να το δεις περιστασιακά. Γιατί αυτές οι λέξεις κάτι έχουν από κάτω.

Είναι σαν ανοιχτά παράθυρα.

Ελέ. Να: Ναι, δεν είναι αυτό που λέμε έτοιμη τροφή. Δηλαδή τι γράφει αυτό, το πήραμε και σηκωθήκαμε και φύγαμε. Αλλά να το ψάξεις, γιατί μπορεί...

Να είναι και κάτι άλλο.

Ελέ. Να: Φυσικά. Ειδικά αν παρατήρησες σε κάποια μου ποιήματα υπάρχει μια λέξη που είναι μόνη της. Αυτή η λέξη μπορεί να είναι κι από πάνω μπορεί να είναι κι από κάτω.

Σε πολλά επίπεδα. Λοιπόν, ας πάμε στα Ενδεχόμενα Απογεύματος,

Ελέ. Να: Που είναι η αγαπημένη σου.

Που είναι και το πρόσφατο.

Ελέ. Να: Α!

Αγαπημένο μου είναι το Ολόγραμμα.

Ελέ. Να: Έλα.

Πάρα πολύ. Ναι.

Ελέ. Να: Σε βρίσκω τολμηρή. Θα σου πω γιατί λέω ότι σε βρίσκω τολμηρή. Θεωρώ ότι είναι πιο δύσκολο από τα υπόλοιπα ως προς τη γραφή του κι ως προς το λεξιλόγιο του. Και δεν αρέσει και πάρα πολύ, γιατί ακριβώς έχει κι αυτή τη δυσκολία ίσως. Κι έχει και κρυπτογραφημένα στοιχεία πολλά.

Έχει μαγεία όμως. Έχει κάτι. Λοιπόν, στα Ενδεχόμενα Απογεύματος στη σελίδα 31 γράφεις «Τίποτα πια δεν με εξοντώνει παρά η ασφάλεια του πόσο μεγάλωσα». Ο χρόνος που περνάει, λοιπόν, σημαίνει κάτι για σένα;

Ελέ. Να: Ναι. Ότι ανακαλύπτω καινούργια πράγματα.

Σαν συγγραφέας και σαν άνθρωπος.

Ελέ. Να: Όλα. Είναι πάρα πολύ σημαντικό. Ο χρόνος που περνάει σε εμένα δε βαραίνει σα χρόνος, δεν έρχεται πάνω μου και σβήνω ένα κεράκι και λέω: τώρα ξέρεται έγιναν πενήντα, εξήντα και πάει λέγοντας. Ο χρόνος που περνάει για μένα είναι καλό, γιατί μαθαίνω περισσότερα πράγματα. Και ευγνωμονώ το χρόνο γι' αυτό. (Γελάμε) Αλλιώς δεν θα τα μάθαινα.

Γενναιόδωρος. Στην ίδια συλλογή σε ένα άλλο σημείο από τα «Ενδεχόμενα απογεύματος» στην σελ. 45, γράφεται «... από το ανοιχτό παράθυρο πάει καλύτερα η αγάπη στους αγαπημένους για το κλειστό παράθυρο να κλαίς». Πιστεύετε ότι η αγάπη δεν έχει παράθυρο ή κλείνει πολύ εύκολα. Οι άνθρωποι δηλαδή απομονώνονται στην εποχή μας;

Ελέ. Να: Ναι, απομονώνονται. Έχει να κάνει περισσότερο με την επανάσταση και τη σκέψη του μυαλού μας. Από το “η αγάπη”, αυτό που ξέρουμε όλοι μας πως είναι, και το κατά πόσο ο άνθρωπος κλείνεται ως κοινωνία. Σε όλα αυτά τα όμορφα σπίτια που φτιάχνουμε και που μέσα μας, μέσα σε όλα αυτά τα σπίτια έχουμε βάλει έναν κόσμο πλασματικό, όπως είναι αυτός που βλέπουμε αυτή τη στιγμή πίσω σου (ήταν ανοιχτή η τηλεόραση στο σαλόνι του ξενοδοχείου που συναντηθήκαμε) και ζούμε με

αυτόν. Αυτοί μας λένε τι να κάνουμε, αυτοί μας λένε τι θα ψηφίσουμε, τι δε θα ψηφίσουμε, πώς θα ψηφίσουμε, τι θα φάμε, τι θα πιούμε, πώς θα ντυθούμε, με ποιους ανθρώπους θα συναναστραφούμε. Αυτό λοιπόν λέει εδώ, το ανοιχτό παράθυρο και το κλειστό παράθυρο. Έχει να κάνει με το πώς ζουν σήμερα οι άνθρωποι. Δεν υπάρχει αυτό που υπήρχε παλιά που εγώ είχα την ευτυχία να το ζήσω στις γειτονιές. Βγάζανε οι γιαγιάδες τις καρτέκλες απέναντι τις ψάθινες, βάζανε μια ποδιά, παίρνανε τα φασολάκια, που είναι κι η εποχή τώρα, ή το οτιδήποτε, τα βάζανε σε μια μεγάλη λεκάνη, τα καθαρίζανε και με την απέναντι συζητούσανε τα δρώμενα της ημέρας. Αυτό δεν υπάρχει πια. Αυτό μας το λέει μια τηλεόραση. Μας το λένε οι ειδήσεις. Μας το λένε οι παρουσιαστές. Θα μου πεις, εμείς επιλέγουμε να τους βάλουμε στο σπίτι μας, στη ζωή μας.

Ναι.

Ελέ. Να: Για μένα όμως αυτό είναι το λάθος μας, γιατί αυτοί οι άνθρωποι μας κάνουνε πλύση εγκεφάλου. Δεν έχουμε τη βούληση πια, την ελεύθερη, γι' αυτό και μιλάω για ανοιχτό παράθυρο. Αυτή είναι η μεταφορά μου.

Μέχρι πόσο χρονών έζησες στο Άργος;

Έζησα μέχρι που έδωσα εξετάσεις, μέχρι τα δεκαοχτώ μου. Δεν είμαι μέσα από το Άργος, είμαι από ένα χωριό έξω από το Άργος, αλλά πολύ κοντά.

Το μέρος λέγεται;

Ελέ. Να: Πυργέλλα.

Α, την έχω επισκεφτεί.

Ελέ. Να: Ναι. Εκεί, οπότε όταν έχανα το λεωφορείο πήγαινα και με τα πόδια. (Γελάμε) Αυτό, κι έμεινα εκεί μέχρι που τελείωσα το Λύκειο κι έφυγα και ήρθα στην Αθήνα για σπουδές.

Στο τμήμα Οπτικής;

Ελέ. Να: Άσχετες σπουδές.

Άσχετες σπουδές αρχικά.

Ελέ. Να: Αρχικά, γιατί εγώ ήθελα να δώσω στην Καλών Τεχνών. Ζωγραφίζω από πέντε χρονών, έξι – εκεί ανακάλυψα ότι ζωγραφίζω. Φυσικά όταν αυτό το άκουσαν οι γονείς μου, ειδικά εκείνη την εποχή, μου έλεγαν: “παιδάκι μου θα πεθάνεις εβδομήντα χρονών και θα σαι στη ψάθα”. Εμένα δε με ‘νοιαζε να με στη ψάθα, αλλά δεν με άφηναν, πολύ απλά, να δώσω στην Καλών Τεχνών, γιατί για να δώσω έπρεπε να δώσω σχέδιο κλπ. Τέλος πάντων. Οπότε σκέφτηκα ότι θα έπρεπε να κάνω κάτι με τα χέρια μου. Δήλωσα οπτικά χωρίς να τρελαίνομαι. Και στο πίσω μέρος του μυαλού μου είχα ότι θα κάνω κάτι που θα με αφορά.

Τα οπτικά που γνωρίζουμε.

Ελέ. Να: Ναι τα οπτικά που γνωρίζουμε, τότε ήταν τα ΚΑΤΕ.

Α, μάλιστα.

Ελέ. Να: Δεν ήταν ΤΕΙ, ήταν τα ΚΑΤΕ. Εγώ θα μπορούσα να περάσω Παιδαγωγική Ακαδημία χωρίς εξετάσεις, γιατί είχα βγάλει ένα μεγάλο απολυτήριο, που ο μπαμπάς μου τρελαινότανε να με δει δασκάλα. Εγώ, όμως, δεν ήθελα να δω τον εαυτό μου καθόλου δασκάλα. Κι έτσι του είπα ψέματα, ότι με το απολυτήριο που είχα βγάλει δεν πέρναγα χωρίς εξετάσεις. (Γελάμε.) Κι έτσι το γλίτωσα. Στην πορεία αφέθηκα στα οπτικά, όπου όμως όταν έφτασα στο τρίτο έτος είπα ότι εγώ οπτικό δε θα ανοίξω γιατί θα το γκρεμίσω. Δεν υπάρχει πιθανότητα να το κάνω αυτό. Κι εκείνη την εποχή ανακάλυψα ότι μπορούσα να κάνω σκηνογραφία – ενδυματολογία, ότι με ενδιέφερε πάρα πολύ, κι είχε να κάνει με θέατρο πολύ και με κινηματογράφο. Κι έτσι, λοιπόν, παράλληλα στο τρίτο έτος των οπτικών ξεκίνησα. Σκηνογραφία – ενδυματολογία. Τελείωσα τα οπτικά, δεν εξάσκησα ποτέ το επάγγελμα όμως. Εντάξει δε θα το έκανα ποτέ, τελείωσα γιατί το υποσχέθηκα στο μπαμπά μου. Όταν του το είπα ότι θα πάω και σε αυτή τη σχολή, έπαθε κάτι, αλλά του υποσχέθηκα ότι θα τελειώσω τελικά, κι επειδή του το υποσχέθηκα το έκανα. Αλλά δεν το εξάσκησα. Ξεκίνησα τη Σχολή σκηνογραφίας – ενδυματολογίας και ήμουν πάρα πολύ τυχερή, γιατί μέσα στο πρώτο εξάμηνο ξεκίνησα να δουλεύω στον κινηματογράφο.

Οπότε άρχισε και ...

Ελέ. Να: Γνώρισα πολλούς από τους παλιούς ανθρώπους, που δε ζουν αυτή τη στιγμή, στο κινηματογράφο και από ηθοποιούς, κι από σκηνοθέτες κι από σκηνογράφους και τεχνικούς. Πήρα πάρα πολλές γνώσεις, πέρα από τη σχολή. Και πια δούλευα εκεί, δουλεύω εκεί.

Θέλεις να μου πεις κάποια ονόματα, ποια σχολή κλπ;

Ελέ. Να: Η σχολή που υπήρχε τότε, γιατί δεν είναι όπως σήμερα που υπάρχει το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο. Υπήρχε μόνο ... όλοι μας λένε η μεγάλη του γένους σχολή του Λυκούργου του Σταυράκου, που έχει βγει όλος ο κόσμος από κει.

Κι ακόμα και σήμερα.

Ελέ. Να: Δεν έχει την αίγλη, που είχε τότε, δηλαδή τώρα πια δεν είναι το πτυχίο του, για τους σημερινούς ανθρώπους που βγαίνουνε, δυστυχώς, έτσι όπως ήτανε σε μας, αλλά τότε δεν υπήρχε άλλη σχολή. Ήτανε η μοναδική σχολή που είχαν περάσει κι όλοι οι άνθρωποι που δούλευαν στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση. Ο κινηματογράφος ήταν τότε περισσότερο. Αυτή τη σχολή τελείωσα δάσκαλος μου ήταν ο Τάσος Ζωγράφος, που πέθανε και πριν δύο χρόνια, είναι από τους σπουδαιότερους ζωγράφους που έχουμε στην Ελλάδα, κι απ' τους λίγους, κι είναι και παγκοσμίου φήμης δηλαδή. Αλλά ο άνθρωπος αυτός μου έμαθε πάρα πολλά, και πάνω στη δουλειά και πάνω στη ζωή φυσικά. Έφυγε σε μεγάλη ηλικία, σε μεγάλη ηλικία χρονικά, είναι ο χρόνος που λέμε, αλλά νέος όμως γι' αυτό που έκανε. Και

μετά από κει και πέρα δούλεψα με τον Κούνδουρο, με τον Κώστα Φέρρη, εννοώ σαν σκηνοθέτες. Τώρα δεν θέλω να μπω στους ηθοποιούς, γιατί είναι πολύ γνωστοί ηθοποιοί. Δούλεψα με τον Παπαμιχαήλ, τον Καζάκο, την Καρέζη ... Αχ, που να τους θυμηθώ είναι πάρα πολλοί.

Θα μπω στο τρυπάκι να ρωτήσω σαν προσωπικότητες πώς ήταν αυτοί οι άνθρωποι;

Ελέ. Να: Κοίταξε ο καθένας είχε τη δική του. Κι επειδή ξέρεις τα πράγματα, πίσω από τις κάμερες δεν είναι ακριβώς αυτό που βλέπουμε. Απομυθοποιείς πάρα πολλούς. Εγώ έμαθα πολλά, από πάρα πολύ νωρίς, βέβαια το είχα μάθει επειδή ήμουνα στη καμπίνα του παππού και γύριζα τις ταινίες, τύλιγα τα φιλμ κι είχα μάθει από πάρα πολύ μικρή ότι όλο αυτό το πράγμα είναι ψέμα. Κι είναι πάρα πολύ καλά στημένο, ώστε να σε πείσει, για να μπει μέσα σ' αυτό. Αρκεί να ξέρεις τι τρुक συμβαίνουν πίσω από αυτό. Ε, πια εγώ το βίωσα και στην πραγματικότητα και ξέρω πάρα πολύ καλά τα κουσούρια του κινηματογράφου με αυτή την έννοια. Και οι άνθρωποι φυσικά που είναι πρωταγωνιστές σε αυτό, είναι στη ζωή τους όπως είμαστε εμείς. Δεν είναι κάτι άλλο. Αλλά εμείς...

Νομίζω ότι για να είσαι καλλιτέχνης, και μάλιστα τέτοιας εμβέλειας πρέπει κάτι να έχεις κάτι ξεχωριστό.

Ελέ. Να: Συνάντησα πάρα πολλούς ανθρώπους, κι ειδικά από το παλιό σινεμά, οι οποίοι έχουν φοβερή ευγένεια, είναι φοβερά επαγγελματίες και φοβερά συνεργάσιμοι. Προσπαθούσαν να διευκολύνουν τη δουλειά μας, παρά να την περιπλέξουν. Αυτό μου έχει μείνει το λέω και θα το λέω, γιατί είναι πάρα πολύ σημαντικό. Οι άνθρωποι στα νιάτα τους, που κάνανε κινηματογράφο και θέατρο, δεν είχαν τις ανέσεις που υπάρχουν σήμερα. Εννοώ και τεχνολογικά, γιατί έχει προχωρήσει πολύ η τεχνολογία στον κινηματογράφο ιδίως, δεν είχε καμία σχέση με αυτό που υπάρχει σήμερα. Αλλά παρόλα αυτά ...

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στο δικό σου κομμάτι που είναι η ποίηση. Και η ποίηση, γιατί είσαι πολυπράγμων (Γελάμε). «Δεν μένω εδώ», γράφεις στο «η Ελλάς πωλείται» (Στην ίδια συλλογή σελ. 63).

Ελέ. Να: Θα μου επιτρέψεις (ανοίγει το βιβλίο, τα «Ενδεχόμενα Απογεύματος»), επειδή έχω το βιβλιαράκι εδώ.

Βεβαίως.

Ελέ. Να: Να δούμε κι από ποιο σημείο είναι αυτό, γιατί δε το θυμάμαι ακριβώς... Θυμάσαι ποιο είναι;

Σελίδα 63.

Ελέ. Να: (Μια γρήγορη ματιά στο ποίημα.) Το θέμα είναι εδώ.

Το Δε μένω εδώ.

Ελέ. Να: Λέει: «Όμορφη νύχτα με τις παύσεις, και τις κραυγές των σκύλων, κάτι δικό μας μακραίνει, μια ολόκληρη ζωή μακραίνει. Ξέρεις κάτι – ξέρεις κάτι; Δε μένω εδώ». Γιατί όμως; Δε θέλω, λοιπόν, να μείνω εδώ. Γιατί για μένα χώρα και πατρίδα είναι αυτή που σε σέβεται σαν άνθρωπο. Εμένα δεν είναι μια ελληνική σημαία, γαλάζια – μπλε να ανεμίζει στο παράθυρο μου. Όταν λοιπόν αυτή τη πατρίδα, τη διοικούν άνθρωποι, οι οποίοι με απαξιώνουν εμένα ως άνθρωπο, δε μένω εδώ. Όταν αυτοί οι άνθρωποι με καθιστούν άνεργη στα πενήντα μου, κι εκεί που εγώ θα έπρεπε να ψάχνω, να σκεφτώ τι θα κάνουν τα παιδιά μου που είναι είκοσι-τριών και αν θα βρουν δουλειά, δε σκέφτομαι αυτό, αλλά σκέφτομαι ότι μένω εγώ άνεργη και πώς θα βοηθήσω τα παιδιά μου. Και εγώ που είμαι πενήντα, είναι λογικό ποια επιχείρηση θα με πάρει. Θα πάρει ένα νέο παιδί, έτσι δεν είναι; Γιατί να μείνω εδώ; Δε μένω εδώ λοιπόν. Γιατί ορίζουν την τύχη μου πέντε άνθρωποι, πενήντα, χωρίς να με ρωτήσει κανένας. Χωρίς να με σεβαστούν. Κι αυτό για μένα δεν είναι απλά κατακριτέο. Αυτό για μένα είναι απαράδεκτο. Γι' αυτό υπάρχει κι ένα άλλο που λέγεται: *Πόλεμος*, που λέει τη συνέχεια αυτού. (Γελάμε). Είναι επαναστατικό αλλά ...

(Γελάμε. Παύση). «Να προσέχεις με τις αστραπές/ γιατί ανοίγει η καρδιά τις νοσταλγίες». (Στην ίδια συλλογή, σελ. 74). Υπάρχει κάτι που νοσταλγείς;

Ελέ. Να: Ε..., ναι θα πω τι νοσταλγώ. Νοσταλγώ ότι πέρασα πάρα πολύ ωραία χρόνια παιδικά και τα κουβαλάω μαζί σα φυλαχτό. Πολλές φορές τα αναπολώ αυτά τα χρόνια, βλέποντας νέα παιδιά να μην έχουν τέτοια χρόνια. Ήμουν τυχερή, γιατί έζησα στην ύπαιθρο, έζησα σε ένα σπίτι που δεν υπήρχε οικονομική άνεση, όμως δεν έλειψε τίποτα από το τραπέζι μας και δεν έλειψε τίποτα από το μποστάνι μας, δεν έλειψε κανένα ζώο από το σπίτι. Δεν θα ξεχάσω ότι είχε τα πάντα, μέχρι και παγώνι. Κυκλοφορούσαν τα πάντα. Τα πάντα. Θυμάμαι ότι με τον αδερφό μου, παίρναμε μια σκάφη της μαμάς μου και τη βάζαμε κει που πότιζε ο πατέρας μου και την κάναμε βάρκα. Άσχετο αν δε πήγαινε. (Γελάμε). Αυτά λοιπόν τα χρόνια, καθώς και τα χρόνια του κινηματογράφου με τον παππού, πού τώρα έκλεισε. Και δεν έκλεισε μόνο αυτός, έκλεισαν όλοι οι κινηματογράφοι στο Άργος. Αυτά τα νοσταλγώ. Είναι από τις πολύ όμορφες αναμνήσεις μου και χαίρομαι που τις κουβαλώ έτσι μαζί μου, και θα τις κουβαλάω πάντα. Μπορεί να φαίνεται πολύ ρομαντικό, αλλά είναι γεγονός.

Όχι. Η παιδική ηλικία είναι σημαντικό κομμάτι.

Ελέ. Να: Ναι.

Στη ζωή κάθε ανθρώπου, πιστεύω. (Παύση) Κάτι ήθελα να ρωτήσω, λοιπόν, θα πάω στον «*Πόλεμο*», δράττομαι της ευκαιρίας.

Ελέ. Να: Α, αυτό το έβαλα εχθές το βράδυ. Εχθές, λοιπόν, στο λογαριασμό μου, στο facebook έβαλα τον «*Πόλεμο*», μια ώρα πριν γίνει η αναγγελία του πρωθυπουργού για δημοψήφισμα. Κάποια λοιπόν από τις φίλες μου έγραψε: Ελπίζω να μην είναι

προφητικό. Και γελούσα, λέω είδατε, είναι αυτό ακριβώς, πόλεμος. Πες μου, τι θέλεις να ρωτήσεις.

Μπορούμε να τα φτιάξουμε τα πράγματα από την αρχή;

Ελέ. Να: Και βέβαια μπορούμε, αρκεί να 'χουμε υπομονή. Και να πω το λόγο; Γιατί όλο αυτό το πράγμα, έχει στηριχτεί στο φόβο. Και δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα, το γράφω κάποια στιγμή, σ' ένα σημείο ότι αν φοβάσαι, δυναμώνει ο φόβος. Το χειρότερο πράγμα που κάνουμε αυτή τη στιγμή είναι ακριβώς αυτό.

Και πάνω σ' αυτό πατάνε.

Ελέ. Να: Και πάνω σ' αυτό πατάνε και πάνω σ' αυτό που είδα σήμερα κατεβαίνοντας στην Αθήνα. Ότι είχε βγει όλος ο κόσμος κι είχε πάει στα ATM, απίστευτες ουρές, για να πάρει τα χρήματα. Δηλαδή είναι απίστευτο αυτό το πράγμα που συμβαίνει. Αυτό δεν είναι δημοκρατία. Δε μπορεί να λέμε ότι στη χώρα που γεννήθηκε η δημοκρατία ότι σήμερα έχουμε δημοκρατία. Πόλεμο έχουμε. Θα πρέπει να το κατανοήσουμε αυτό το πράγμα, αλλά ο κόσμος δε το κατανοεί. Είναι αυτό που έλεγα πριν ότι κάθεσαι στο σπίτι του και στον καναπέ του και ακούει όλους αυτούς τους ανθρώπους που τους κάνουν πλύση εγκεφάλου.

Σε εμπόλεμη ζώνη.

Ελέ. Να: Απίστευτο αυτό το πράγμα δηλαδή.... (με αγανάκτηση). Αν είναι δυνατόν.

Θα κάνω ένα μικρό αλματάκι και ...

Ελέ. Να: Ναι.

Και θα πάω στο «Ολόγραμμα». Πήγα στο τελευταίο και στο πρώτο βιβλίο σου. Κάνεις αναφορές στην αρχαιότητα. Χρησιμοποιείς λέξεις, θεούς, θεϊκά στοιχεία κλπ. Τι σημαίνει για σένα; Είναι σημείο αναφοράς;

Ελέ. Να: Ναι, είναι σημείο αναφοράς. Δεν μπορούμε να ζήσουμε, χωρίς τον Όμηρο.

Από κάπου αρχίζουν δηλαδή τα πράγματα.

Ελέ. Να: Ναι.

Θα γυρίσω πάλι στη γραφή, όσο αφορά τις λέξεις που χρησιμοποιείς. Δημιουργείς εικόνες με αυτές τις λέξεις που χρησιμοποιείς. Μια λέξη και μια εικόνα νομίζω. Τι σημαίνει όμως για σένα γραφή;

Ελέ. Να: Τι σημαίνει στη ζωή μου; Ή τι σημαίνει γενικά η γραφή; Τι σημαίνει για μένα.

Για σένα. Πώς κάθεσαι και γράφεις τα κείμενά σου, πού επιλέγεις να γράφεις; Τι σημαίνει για σένα σε προσωπικό επίπεδο.

Ελέ. Να: Για μένα, η γραφή σημαίνει εγώ. Αλλά όταν λέω εγώ, όχι το εγώ της εγωπάθειας, εννοώ εγώ ο εαυτός μου. Εννοώ οι σκέψεις μου, εννοώ οι επαφές μου με τους άλλους ανθρώπους, με την οικογένεια μου, με τα παιδιά μου, ένα πραγματάκι, μια λεξούλα μικρή που μπορεί να μου πεις εσύ τώρα και να φύγω και να καρφωθεί μέσα στο μυαλό μου, μια εικόνα που θα δω. Αυτό είναι η γραφή μου. Αυτό λοιπόν είμαι εγώ. Άρα εγώ είμαι αυτό που διαβάζεις.

Πού επιλέγεις να γράφεις, έχεις ένα χώρο που γράφεις; Υπό συνθήκες ας πούμε;

Ελέ. Να: Όχι, υπάρχει ένας χώρος στο σπίτι μου, εκεί γράφω, συνήθως.

Κάτι άλλο που μου έκανε εντύπωση, είναι ότι στα έργα σου δε βάζεις αφιέρωση. Υπάρχει λόγος ή όχι;

Ελέ. Να: Ότι τα αφιερώνω σε κάποιον. Με αυτή την έννοια;

Ναι.

Ελέ. Να: Καταρχήν δε το έχω σκεφτεί ποτέ να κάνω μια αφιέρωση. Δεύτερον, υπάρχουν γραπτά που είναι αφιερωμένα σε συγκεκριμένους ανθρώπους. Είναι αφιερωμένα με την έννοια ότι είναι γραμμένα για αυτούς. Είτε είναι στη ζωή, είτε δεν είναι στη ζωή. Αν αυτοί οι άνθρωποι το κατανοήσουν, έχει καλώς, από κει και πέρα δεν έχω κανένα λόγο να το κάνω.

Και τώρα θα μιλήσουμε για την έμπνευση. Πιστεύεις στην έμπνευση, πιστεύεις ότι υπάρχει κάτι που οδηγεί, η έμπνευση του ποιητή;

Ελέ. Να: Ναι, πιστεύω. Υπάρχει έμπνευση, δεν ξέρω αν είναι μόνο για τον ποιητή.

Του καλλιτέχνη...

Ελέ. Να: Εγώ επειδή γενικά τον εαυτό μου δε τον θεωρώ ποιητή, ποιήτρια, το λέω αυτό. Δηλώνω ότι είμαι η Ελένη, μπορώ να πω ότι κατέχω λίγο τη σκηνογραφία και την ενδυματολογία, αυτό είναι όλο. Δε δηλώνω ποιήτρια. Δε μπορώ να βάλω τον εαυτό μου σε αυτή την κατηγορία, γιατί έχω πολύ δρόμο ακόμα. Δε πιστεύω ποτέ ότι θα γίνω η ποιήτρια. Δεν είναι εκεί το θέμα μου, δε μ' απασχολεί αυτό, το λέω πάρα πολύ απλά. Με γοητεύουν πάρα πολύ οι λέξεις και προσπαθώ να παιδεύω μαζί τους με την έννοια του παιδεύω = μαθαίνω. Με αυτή την έννοια το λέω. Ελπίζω εκείνες να μην τις παιδεύω πάρα πολύ. (Γελάμε).

Δε φαίνεται να διαμαρτύρονται πάντως. Καλοβαλμένες.

Ελέ. Να: Έμπνευση για μένα είναι η κάθε μου μέρα κι η κάθε μου στιγμή. Από εκεί μπορώ να αντλήσω, να γράψω, να ζωγραφίσω, να κάνω ένα σκηνικό, να σκεφτώ ένα εικαστικό δρώμενο. Από το οτιδήποτε μπορείς να εμπνευστείς. Δεν μπορεί να ζήσει ένας καλλιτέχνης, αν δεν έχει έμπνευση. Γεννιέται από το παραμικρό που γίνεται.

Και στο θέατρο μας εμπνέει η καθημερινότητα.

Ελέ. Να: Και πόσο γοητεία έχει αυτό. Η μαγεία του θεάτρου... Σε βάζει σ' ένα ξαφνικό κόσμο, ένα παραθυράκι, μια πορτούλα και μπαίνεις μέσα σ' αυτό και χάνεσαι, και ξαφνικά έχει ένα μαγικό ραβδάκι, το οποίο ήρθε κι τσακ. Έχει όλο μια μαγεία. Άρα τι άλλο θέλεις στη ζωή σου, αυτό όμως ταυτόχρονα σ' έχει προχωρήσει, σ' έχει πάει και παραπέρα. Γιατί αν θα δεις μια παράσταση θεατρική, που εγώ λατρεύω το θέατρο και έχω γράψει για το θέατρο. Είναι ποιήματα στα «Ενδεχόμενα» που έχουνε γραφεί με αφορμή θεατρικές παραστάσεις. Αυτό είναι για μένα έμπνευση. Δηλαδή να δεις κάτι που γεννήθηκε και ξαφνικά μέσα από αυτό έχει ξαναγεννηθεί άλλο πράγμα, και πας παρακάτω. Αυτό για μένα είναι η ουσία.

Και τώρα θα ήθελα να μιλήσουμε λίγο για το οπτικό κομμάτι του έργου. Τα σκίτσα αυτά, πώς προέκυψαν;

Ελέ. Να: Καταρχήν, αν μιλάμε για το «Ολόγραμμα». Το εξώφυλλο του «Ολογραμματος» είναι πυρογραφία, η οποία μου παραχωρήθηκε από το Μουσείο Πολιτικών Εξόριστων του Αη – Στράτη. Βρήκα αυτή την πυρογραφία σε φύλλο, μου άρεσε, επικοινωνήσα με τον πρόεδρο του μουσείου και μου παραχώρησε το δικαίωμα να μπορώ να το κάνω εξώφυλλο. Επίσης, το ίδιο ισχύει και για ό,τι εικαστικό υπάρχει μέσα στο «Ολόγραμμα», εκτός από την υδατογραφία των σελίδων που είναι δικό μου κομμάτι. Όμως, όλα τα υπόλοιπα, γράφω κιόλας, τι είναι το καθένα, είναι όλα από το Μουσείο Πολιτικών Εξόριστων του Αη – Στράτη.

Ναι το αναφέρεις.

Ελέ. Να: Τα άλλα τώρα, «Η μνήμη των γυμνών λέξεων» έχει γίνει από μένα. Και το εξώφυλλο – οπισθόφυλλο, το έχω φτιάξει εγώ, το έχω επιμεληθεί κλπ. Έξαλλου το κάνω αυτό, δηλαδή στήνω εγώ τα βιβλία μου. Μου αρέσει να έχω το εικαστικό κομμάτι. Οι φωτογραφίες, που υπάρχουνε μέσα στη μνήμη των γυμνών λέξεων είναι από τη Μαρία τη Καπάττου, που αναφέρεται αυτό μέσα, κι οι άλλες είναι από το δρώμενο παρουσίαισης που είχε γίνει το *Ολόγραμμα*.

Είδα και στην παράσταση (παρουσίαση του Ολογράμματος) που την συνόδευε κι ένα βίντεο.

Ελέ. Να: Τα *Ενδεχόμενα* (εννοεί απογεύματος) είναι ένα πολύ λιτό εξώφυλλο, εντελώς minimal. Μια γραμμή, ένας άνθρωπος που πάει κάπου. Αυτό.

Παρόλα αυτά σε όλα τα εξώφυλλα επιλέγεις τη minimal γραμμή.

Ελέ. Να: Κι έχω τη ίδια γραμματοσειρά σε όλα μου τα βιβλία. (Γελάμε) Βίτσια είναι αυτά.

Είσαι και στη ζωή σου έτσι; Σου αρέσει...

Ελέ. Να: Το minimal; Ναι. Ναι. Και το λιτό και το minimal. Νομίζω ότι τα απλά πράγματα έχουν κι ομορφιά.

Πάμε στις «Γυμνές λέξεις». Αλλά πρώτα αν θα ήθελες να μου διαβάσεις ένα κομμάτι από το «Ολόγραμμα»; (Και την προτρέπω να μου διαβάσει ένα κομμάτι από τη σελίδα 60, το οποίο και παραθέτω).

Ελέ. Να: Είναι από την ενότητα *Εσπερινός*. Ένα μικρό κομμάτι θα διαβάσω, γιατί δε θέλω να κουράσω.

Ναι.

Ελέ. Να: «Ξανοίγομαι

κι ας είναι διπλωμένη η γη

μόνο τ' άγνωστο συνάπτει μέλλον

η ένταση προσεύχεται

τα σούρουπα

δύο στιγμές

όσο να μπω σε τούτη

την αδιακρισία

αποδημώ με την απρέπεια»

Τι να πω, θέλει πολλές αναγνώσεις (εννοώ και το «Ολόγραμμα» στο σύνολο του), εγώ το βρήκα πολύ ιδιαίτερο εξάλλου και στην παρουσίαση – παράσταση και με μια ομάδα. Αναφέρομαι στην Μουσικό- θεατρική παράσταση που έγινε στις 4 Σεπτεμβρίου του 2010 στην Αρχαία Αγορά Άργους με την θεατρική ομάδα «3^{ος} Όροφος». Ένα πολύ ιδιαίτερο χώρο.

Ελέ. Να: Είχε ενταχτεί τότε στα πολιτιστικά του Δήμου Άργους το 2010. Η πρώτη παρουσίαση είχε γίνει στο Γκάζι, στην Τεχνόπολη. Αυτό το δρώμενο ήταν η παρουσίαση του βιβλίου, το οποίο μεταφέρθηκε στην Αρχαία Αγορά του Άργους.

Το στήσιμο το έκανες εσύ; Το έκανε η ομάδα;

Ελέ. Να: Σκηνοθεσία, όχι. Τη σκηνοθεσία την είχε κάνει σκηνοθέτης, είπαμε δεν είμαστε όλοι για όλες τις δουλειές. Είχα την ιδέα ότι για να παρουσιάσω αυτό το βιβλίο θα κάνω ένα δρώμενο. Θα κάνω μια performance. Κι αυτό το κάνω σε όλα μου τα βιβλία, στις παρουσιάσεις που κάνω. Και κάνω ακριβώς αυτό. Τους δίνω το υλικό κι από κει και πέρα δεν επεμβαίνω.

Ξαναδουλεύεις δηλαδή το κείμενο σου; Για να αποδοθεί θεατρικά...

Ελέ. Να: Εγώ δεν επεμβαίνω. Είμαι εκεί για να ερωτηθώ οτιδήποτε μου ζητήσουν, όμως μπορούν να πάρουν τη πρώτη λέξη από τη πρώτη σελίδα και να την πάνε στο τέλος, να πάρουν το τέλος να το πάνε στη αρχή. Δεν επεμβαίνω, είναι η δουλειά του

κάθε ανθρώπου που αναλαμβάνει να κάνει τη performance είτε αυτός είναι εικαστικός είτε είναι σκηνοθέτης, είτε είναι χορογράφος. Ας πούμε στο «Ολόγραμμα» ήτανε σκηνοθέτιδα, στη «Μνήμη» ήταν σκηνοθέτης-χορογράφος, γιατί ήταν περισσότερο χορός ταυτόχρονα. Κι ο άνθρωπος πρέπει να είναι κάπου ελεύθερος κι εκεί είναι πια η δημιουργία ενός νέου πράγματος.

Ωραία. Η «Μνήμη» που έγινε;

Ελέ. Να: Η «Μνήμη» έγινε στο the Art Foundation [taf] στο Μοναστηράκι, ένας χώρος που φιλοξενεί αρκετά εικαστικά πράγματα. Κι έγινε εκεί ... ήτανε εντελώς άλλη κατάσταση, από το «Ολόγραμμα». Δεν έχω ανεβάσει υλικό γιατί πρέπει να γίνει ένα μοντάζ, το οποίο δεν έχει γίνει. Θα γίνει κάποια στιγμή. Η «Μνήμη» ξεκίνησε πολύ ευρηματικά. Η ομάδα αυτή που δούλεψε και ξεκινούσε με χορό, είχε πολύ χορό μέσα, σύγχρονο χορό βέβαια, έλεγε τι: πως ένα σώμα που δε μιλάει, πώς θα απαγγείλει; Άρα, λοιπόν ξεκίνησε να απαγγέλει ένα σώμα, μετά το σώμα αυτό άρχισε να βγάζει κραυγές, η κραυγή έγινε φθόγγος και ο φθόγγος έγινε λέξη και η λέξη έγινε πρόταση κι η πρόταση ήταν «μνήμη των γυμνών λέξεων». Ήταν φοβερά ευρηματικό αυτό και εξαιρετικό, ήταν και σκληρό, αλλά ήτανε φοβερά ευρηματικό και...

Εκεί συνομίλησαν και οι τέχνες.

Ελέ. Να: Ναι.

Κάτι ήθελες να πεις.

Ελέ. Να: Ήθελα να πω ότι και στο «Ολόγραμμα» είχαμε πάντρεμα των τεχνών. Ήταν θέατρο, κινηματογράφος, γιατί ταυτόχρονα είχαν γίνει γυρίσματα, προβολή και μελοποίηση μέσα από τους στίχους. Τρία πράγματα που είχαν παντρευτεί εκεί.

Πολύ ωραία. Θέλω να μου πεις για αυτό το πάντρεμα. Δηλαδή τη μελοποίηση.

Ελέ. Να: Τη μελοποίηση την έχει ο αδερφός μου, που να πω την αλήθεια με εξέπληξε. Διότι όταν εγώ έδωσα το βιβλίο στον αδερφό μου, δεν του το έδωσα για να μελοποιήσει στίχους. Είναι μουσικός και τραγουδοποιός, κι ο ίδιος γράφει στίχους και μελοποιεί δικά του κομμάτια, είναι η δουλειά του. Όταν όμως εγώ του έδωσα το «Ολόγραμμα» του είπα ότι θα γίνει μια παράσταση – παρουσίαση, αλλά στο μυαλό μου είχα ότι θα κάνει μια μουσική. Αυτό. Δε μπήκα εγώ στη διαδικασία να μελοποιήσει, γιατί δεν είναι γραμμένο το Ολόγραμμα για να γίνει μελοποίηση. Δηλαδή είναι άλλο να γράφεις, για να μελοποιείς, τελείως διαφορετικό. Τελικά όμως κατάφερε και έκανε μελοποίηση και μελοποίησε τέσσερα κομμάτια, τα οποία, όχι επειδή τα έχει κάνει ο Γιάννης, αλλά είναι εξαιρετικά. Κι εκείνος θεωρεί ότι είναι από τις σημαντικότερες δουλειές του.

Δούλεψε το κομμάτι χωρίς δική σου επέμβαση;

Ελέ. Να: Του είπα παρ' το και κάνε ό,τι θέλεις.

Είναι ωραίο πράγμα η ελευθερία κι ο άλλος καλλιτέχνης να εκφράζεται με το δικό του τρόπο.

Ελέ. Να: Κάνε ό,τι θέλεις. Θέλεις να κάνεις όπερα, κάνε όπερα. Θέλεις να κάνεις τσάμικο, κάνε τσάμικο, ό,τι θες. Θέλεις έντεχνο, κάνε έντεχνο, δηλαδή δεν επεμβαίνω σ' αυτό. Εγώ αυτό που έχω κατανοήσει και που θέλω να γίνεται μέσα απ' αυτό το βιβλίο, το **Ολόγραμμα**, τα **Ενδεχόμενα**, τη **Μνήμη των γυμνών λέξεων**, είναι να γεννηθεί κάτι καινούργιο. Αυτό είναι που με ενδιαφέρει και με εξιτάρει περισσότερο. Γιατί εγώ είναι ένα πράγμα που λέω έκλεισε. Τέλος. Έγινε το **Ολόγραμμα** τυπώθηκε. Έγινε τα **Ενδεχόμενα**, είναι αυτό. Εκεί τελείωσε. Τι μπορεί να γεννήσει αυτό. Αυτή είναι η ιστορία, πόσο πιο πέρα μπορούμε να το πάμε και να το βγάλουμε μέσα από αυτά τα όρια των σελίδων και να πάει να γίνει κάτι άλλο. Αυτή είναι η δική μου η λογική. Το ότι δεν κάνω την κλασική παρουσία, αν θέλεις, δεν είναι ότι διαφωνώ μαζί της είναι γιατί απλά εγώ έχω κάτι άλλο στο μυαλό μου. Από την άλλη θεωρώ ότι ο αναγνώστης θα πάρει το βιβλίο και θα αναμετρηθεί μαζί του εκείνος.

Έναυσμα. Ενεργοποιείς. Γράφεις, ωραία, κλείνει για σένα, αλλά έχω την αίσθηση ότι στο πίσω μέρος του μυαλού σου γράφεις για να ενεργοποιήσεις, να...

Ελέ. Να: Ακριβώς. Όχι στο πίσω, στο μπροστά – μπροστά.

Στο μπροστά. Στην εμπόλεμη. (Γελάμε)

Ελέ. Να: Δεν το κρύβω καθόλου.

Αν μου επιτρέπετε να πω την προσωπική άποψη.

Ελέ. Να: Παρακαλώ.

Νομίζω ότι αυτό μου άρεσε στη γραφή σου- ότι δηλαδή λες ξεκάθαρα είναι αυτό και παρ' το. Ήταν ενεργοποίηση, ότι δηλαδή με ενεργοποίησε και μένα σε προσωπικό επίπεδο.

Ελέ. Να: Χαίρομαι.

Μια άλλη ερώτηση. Κάποια σημεία τα βάζεις μέσα σε αγκύλες. Είναι ένα δεύτερο νόημα;

Ελέ. Να: Θέλω να μου πεις εσύ πώς το εκλαμβάνεις, γιατί πραγματικά είχα την απορία να ρωτήσω ποια είναι η δική σου άποψη, γιατί δεν έχω ρωτήσει αναγνώστες, ώστε να μου πουν είναι έτσι, είναι αλλιώς. Για πες μου λοιπόν, ποια είναι η δική σου άποψη.

Εμένα σαν ένα σχόλιο μου κάνει. Μαζί με το κείμενο όλο, κι εκεί τσάκ ένα κεντρί, μια φτιλιά ας πούμε.

Ελέ. Να: Σωστό.

Αυτή την αίσθηση μου έδωσες.

Ελέ. Να: Εγώ το λατρεύω αυτό πολύ. Μ' αρέσει να επεμβαίνω σε αυτό που γράφω, επεμβαίνω ξανά και το σχολιάζω. Το κεντρίζω, αυτό ακριβώς. Και χαίρομαι που το κατάλαβες.

Η ποίηση, το να γράψεις είναι κάτι που σε βοηθάει σε δύσκολες στιγμές στη ζωή; Ή όχι; Απευθύνεσαι κάπου αλλού. Όταν έχεις μια δύσκολη στιγμή θα καθίσεις να γράψεις, θα το διοχετεύσεις εκεί.

Ελέ. Να: Βοηθάει. Όχι όλες τις φορές, αλλά είναι ας το πούμε εκτόνωση, δεν ξέρω αν είναι η σωστή λέξη. Συνήθως στα δύσκολά μας.

Καταφύγιο;

Ελέ. Να: Όχι δεν είναι καταφύγιο. Θα πω τι εννοώ. Στα δύσκολα θεωρώ ότι γράφεις καλύτερα και βγάζεις περισσότερα πράγματα απ' όταν είσαι καλά.

Μήπως δε σε απασχολεί, όταν είσαι καλά, και τόσο να γράψεις;

Ελέ. Να: Θα πας για καφέ, θα βγεις με τους φίλους θα ..., θα.... Κάτι πρέπει να σε κεντρίσει. Κάτι πρέπει να σε στενοχωρήσει, θα μου πεις τι είναι αυτό μαζοχισμός. Όχι. Αλλά θα σου πω και κάτι άλλο, όταν πριν από δύο χρόνια, έμεινα άνεργη... Γιατί εγώ δούλευα στην ΈΡΤ, οπότε καταλαβαίνεις εν μια νυκτί, τι ακριβώς συνέβη. Το διάστημα εκείνο, οι φίλοι μου, οι άνθρωποι που με ήξεραν, φαντάστηκαν ότι θα κάτσω να γράψω κι όμως εγώ δεν έγραφα τίποτα. Γιατί δεν μπορούσα να γράψω. Πρέπει να αποστασιοποιηθώ από αυτό. Ήμουν μέρα νύχτα εκεί. Δε κοιμόμουν, δε κοιμόμασταν όλοι. Στο γρασίδι ήμασταν. Τρέχαμε να κάνουμε πράγματα. Ήταν λοιπόν μια πολύ δύσκολη στιγμή στη ζωή μου, την οποία όμως δεν την εκμεταλλεύτηκα. Με την έννοια ότι θα μπορούσα εκείνη τη στιγμή να γράψω. Αλλά στα πιο δύσκολα ναι. Με βοηθάει να μη γίνω σχιζοφρενής.

Ναι βοηθάει. (Γελά.) Εμείς οι καλλιτέχνες έχουμε μια διέξοδο.

Ελέ. Να: Είναι διέξοδος.

Αν θέλεις μου απαντάς, όπως σε όλες τις ερωτήσεις. Είναι σημείο αναφοράς για σένα η μάνα; Νομίζω ότι για το κάθε άνθρωπο είναι. Αλλά για σένα;

Ελέ. Να: Φυσικά και είναι. Κι επειδή είμαι και μάνα. Και η μάνα κι ο πατέρας. Είναι και οι δύο. Βέβαια, επειδή έχω χάσει τους γονείς μου, δεν το πρόλαβαν αυτό. Δε πρόλαβαν καμία μου γραφή.

Δεν τα είχαν δει...

Ελέ. Να: Όχι είχαν δει κάποια πράγματα. Επειδή έχασα πρώτα το μπαμπά μου και μετά έχασα τη μητέρα μου. Ήταν κοντινή η αναχώρηση και των δύο, που για μένα ήταν επιλογή τους να φύγουν, έτσι όπως έφυγαν. Και πιστεύω ότι κάθε άνθρωπος επιλέγει το πόσο θα μείνει και πότε θα φύγει. Εγώ το μόνο πράγμα που είπα, όταν μου είπαν «μη στενοχωριέσαι, από το να ταλαιπωρηθεί η ζωή της» και λέω δε ξέρω τι μου λέτε. Είναι ότι αυτό που ξέρω και ένιωσα πραγματικά είναι ότι έπαψα να είμαι παιδί. Διότι δεν ξαναείπα ούτε μαμά, ούτε μπαμπά. Από το 2005 και μετά εγώ αυτές τις λέξεις δεν τις έχω αναφέρει. Λέω, είμαι εγώ. (Η ατμόσφαιρα συγκινησιακά φορτισμένη).

Λοιπόν, πότε ξεκίνησες να γράφεις;

Ελέ. Να: Να σου πω το κοινότυπο, απ' όταν πήγαινα στο σχολείο. Έγραφα, με κέντριζαν πράγματα, για να γράφω. Δε κρατούσα ποτέ ημερολόγιο, δε μ' άρεσε. Το είχα επιχειρήσει, είχα δει που το είχαν κάνει φίλες μου, αλλά δε μου άρεσε. Πάντα όμως είχα ένα μικρό τετραδιάκι που έγραφα. Ένα πάρα πολύ μικρό σημειωματάριο, που έγραφα λέξεις, που έγραφα κάποια πράγματα που μου έκαναν εντύπωση. Κάποια πράγματα που σκεφτόμουν. Αυτό, κάποια στιγμή το σταμάτησα. Μετά κάποια στιγμή ξεκίνησα, και υπάρχει κι ένα πεζό που είναι στην άκρη. Και δε νομίζω να τελειώσει ποτέ. Ο άντρας μου είπε γιατί αυτό το πράγμα, αφού το κάνεις καλά, δεν το προχωράς. Και του είπα, γιατί δεν είναι καιρός του να βγει. Άμα δεν είναι να γίνει, δεν θα γίνει πάρα πολύ απλά. Ποτέ δεν πιέζω πράγματα και καταστάσεις. Θέλω να κάνω μια έκθεση ζωγραφικής, την έχω στο πίσω μέρος του μυαλού μου. Δεν είναι καιρός να γίνει, όταν είναι θα γίνει, θα γίνει από μόνο του όταν πρέπει. Έτσι έγινε κι αυτό. Ωρίμασε; Ωρίμασα εγώ; Ωριμάσαμε και οι δύο μαζί; Ωριμάσαμε ταυτόχρονα κι έγινε.

Ήταν μια ωραία στιγμή, γιατί βλέπω ότι κάνεις συστηματική δουλειά. Είναι πολύ ωραίο να μη βιάζεται κανείς να βγάλει ένα βιβλίο, για να το βγάλει ή για να πει κάτι και να περάσει. Εγώ θα ρωτήσω αν υπάρχει κάτι καινούργιο στα σκαριά. Άκουσα για ένα πεζό ή αν έχεις ασχοληθείς με θεατρικό κείμενο;

Ελέ. Να: Όχι, το πεζό είναι πίσω. Δε το ανοίγω καν.

Στο συρτάρι καλά κλεισμένο.

Ελέ. Να: Γράφω, εξακολουθώ να γράφω. Στο μυαλό μου υπάρχουν διάφορα, αλλά δε ξέρω τι θα γίνει, δε ξέρω αν θα κάνω κάτι, οπότε το αφήνω αυτή τη στιγμή. Θα το δείξει ο χρόνος, θα το δείξει η πορεία, δε με βιάζει κάτι. Καλά να είμαστε, υγεία να χουμε, ελευθερία να χουμε. Κι αν τα 'χουμε αυτά, όλα τα υπόλοιπα θα 'ρθουν.

Σε απασχολούν κι άλλες μορφές λόγου; Όχι να ετοιμάζεις, αλλά να γράφεις;

Ελέ. Να: Φυσικά. Αλλά δεν λέω, γιατί δεν έχω κάτι στο μυαλό μου. Αυτή τη στιγμή είναι πειράματα. Δοκιμές. Μέχρι εκεί. Επειδή όμως παράλληλα κάνω θέατρο, σκηνικά και κοστούμια. Πέρυσι όμως πήρανε γραφή μου για το θέατρο. Κι αυτές οι γραφές μου υπάρχουν στα «Ενδεχόμενα απογεύματος». Αυτό είναι κάτι που με

χαροποίησε, πήγε καλά. Όσο και το θεατρικό που είχα με τη Γαλάτεια την Καζαντζάκη. Θα ανέβει πάλι από Οκτώβρη στου Κακογιάννη, οπότε προς το παρόν είμαστε εκεί και θα δούμε.

Θέλεις να μου πεις για το θεατρικό που πήρανε αποσπάσματα... πώς λεγόταν το θεατρικό;

Ελέ. Να: Τα αποσπάσματα ήταν από τα *Ενδεχόμενα* και το θεατρικό λεγόταν *Γιαπί*, το οποίο ήταν το *Γιαπί 1*, *Γιαπί 2*, *Γιαπί* μετά. Άρα αν διαβάσεις, που το χεις διαβάσει, το *Σε γνωρίζω*, είναι επηρεασμένο από όταν είδα την τηλεοπτική παράσταση. Και «*πιες, πιες μαζί μου, πιες μαζί μου νερό, εκθέσου σε αυτή την ηλικία, αν μπορέσουμε, αν μπορέσουμε να τους παραδώσουμε αντοχές, για τα' άλλα φανήκαμε άχρηστοι. Πιες, πιες, πιες μαζί μου νερό*».

Εμείς οι αναγνώστες αναμένεται να πιούμε νερό λοιπόν από ένα νέο έργο; (Γελάμε)

Ελέ. Να: Προς το παρόν έχουμε τα *Ενδεχόμενα* που για μένα είναι νέο, ακόμα. Φτιάχνεται και κάτι στο μέλλον, αλλά ακόμα φτιάχνεται, γράφεται δεν έχει τελειώσει. Είναι κάτι που δε θα το δούμε το '15, αυτό είναι σίγουρο. Δε ξέρω αν θα το δούμε το '16. Θα δούμε, θα δείξει.

Πολύ ωραία. Πάρα πολύ ωραία. Εγώ τι να πω, να σε ευχαριστήσω που μοιράστηκες μαζί μας, γιατί είναι κάτι που θα δημοσιοποιηθεί, αυτή η συνέντευξη, οπότε και κατ' επέκταση και με τους αναγνώστες και μαζί μου, αυτά τα πολύ όμορφα πράγματα, που έχεις κάνει και είναι πολλά. Δεν είπαμε και τίποτα, αναλογικά με τα όσα έχεις κάνει, έχω αυτή την αίσθηση.

Ελέ. Να: Όλα τα 'παμε.

Κλείνοντας, να ευχηθώ μια επόμενη συνάντηση; Σύντομα.

Ελέ. Να: Όποτε θέλεις. Κι εγώ να σε ευχαριστήσω, σου είπα κι από την αρχή, για την επιλογή. Που με επέλεξες, είναι τιμή μου. Σε ευχαριστώ πολύ, πάρα πολύ και ό,τι μπορώ να βοηθήσω, από τα ελάχιστα που ξέρω, στη διάθεση σου πάντα.

Εγώ ευχαριστώ.

Ελέ. Να: Και καλή επιτυχία σε ό,τι και να κάνεις.

Σε ευχαριστώ πάρα πολύ. Και κλείνοντας αν ήθελες κάτι να πεις και ...

Ελέ. Να: Θα ήθελα να πω σε όλα αυτά τα παιδιά, που έχετε ακολουθήσει αυτό το δρόμο και που για μένα μπράβο σας, αγαπήστε τον και προχωρήστε δυναμικά σ' αυτό. Ο τόπος έχει ανάγκη, από νέους ανθρώπους που αγαπούν την τέχνη. Πρέπει να το κατανοήσουμε αυτό, κι εσείς διαλέξτε δρόμους να ακολουθήσουμε. Να μας ανοίξετε περισσότερο το μυαλό. Περιμένουμε. Δε το λέω ως ευθύνη, το λέω γιατί εγώ θα εμπνευστώ από σας, για να κάνω το επόμενο βήμα. Εγώ εμπνέομαι από σας το παρελθόν έχει δώσει τα στοιχεία του· είναι εκεί φωτεινά παραδείγματα και τα βλέπουμε. Όμως, για μένα οι νέοι άνθρωποι είναι η έμπνευση. Είναι πάρα πολύ

σημαντικό αυτό. Επιλέξατε αυτό το δρόμο, φωτίστε τον. Οπότε θα πάρουμε εμείς το φως το δικό σας και θα προχωρήσουμε.

Σε ευχαριστώ πολύ.

Ελέ. Να: Κι εγώ.

Για τον πολύτιμο χρόνο σου. Για την ωραία σου διάθεση, για το χαμόγελο σου.

Ελέ. Να: Νασαι καλά.

Σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

Με μια δυνατή και γεμάτη αγκαλιά αποχαιρετισμού. Η χειμαρρώδης Ελένη, που το όνομα της σημαίνει φως, φωτίζει δημιουργικά τις ζωές των δικών της ανθρώπων, αλλά και των ανθρώπων, που την ακολουθούν καταπόδας στα συγγραφικά της βήματα. Μια ολόπλευρη προσωπικότητα που στέκει επαναστατική με την απλότητά της στο χέρι και τις καθάριες εικόνες της για πυξίδα.

Βιβλιογραφία

- Νανοπούλου, Ε. (2013). *Ενδεχόμενα απογεύματος*, Αθήνα: Ενδυμίων.
Νανοπούλου, Ε. (2012). *Ποιήματα*, Δίγλωσση έκδοση στα Ισπανικά, Αθήνα: Ενδυμίων.
Νανοπούλου, Ε. (2011). *Η μνήμη των γυμνών λέξεων*, Αθήνα: Δρόμων.
Νανοπούλου, Ε. (2009). *Ολόγραμμα*, Αθήνα: Δρόμων.

Έχουν δημοσιευθεί ποιήματα της:

Περιοδικό Ρωγμές
Αργολική Βιβλιοθήκη
Λογοτεχνικά επίκαιρα
Περιοδικό Στάχτες
Περιοδικό Σοδειά
Περιοδικό Θράκκα
e-roema
Revista Kokoro
Τεθλασμένη Ψηφιακή Βιβλιοθήκη -bibliotheque-
Περιοδικό Μανδραγόρας

Διατηρεί την ιστοσελίδα:

Ελένη Νανοπούλου <http://indianmist.blogspot.com/>